

Meesterlijke ontmoetingen

Jaap Hollander

Jaap Hollander (1952) is klinisch psycholoog en hypnotherapeut. Hij werkte ooit op de opnameafdeling van een groot psychiatrisch centrum, waar hij vertrok om voor zichzelf een vrijere werkomgeving te scheppen. Hij richtte, samen met zijn vrouw Anneke Meijer, in Nijmegen het Instituut voor Eclectische Psychologie op. Zij organiseerden als eerste NLP-workshops in Nederland. Wie Jaap Hollander zegt heeft het over NLP en het modelleren van succesvolle mensen. Het IEP geeft verschillende opleidingen en workshops en staat inmiddels internationaal hoog aangeschreven. Zij leiden jaarlijks vele gediplomeerde coaches, provocatief therapeuten, adviseurs en trainers op. Jaap Hollander is (mede)auteur van acht boeken, waaronder 'Essenties van NLP', 'Provocatief coachen' en 'Succes is ook niet alles'. Op 10 juni ontmoette ik Jaap Hollander en had een boeiend gesprek met hem.

Je bent naast klinisch psycholoog hypnotherapeut, wanneer ben je met dat laatste begonnen?

Ik werkte oorspronkelijk in de psychiatrie in een tijd dat de hypnotherapie helemaal uit de gratie was. Niemand was er nog mee bezig. Het was, denk ik, in 1976 toen ik nog fulltime in de psychiatrie werkte als klinisch psycholoog. Dat was moeilijk omdat we weinig resultaten boekten. Naar mijn gevoel is dat nog steeds zo, maar toen was het zo mogelijk nog erger. Hoewel we erg hard werkten, gingen de patiënten vaak weinig vooruit en vielen vaak terug. Ik kreeg steeds meer het gevoel dat we sterkere middelen nodig hadden, in psychologische zin, om deze mensen weer goed functionerend in de maatschappij te krijgen. Er zat toen, nota bene bij mijn bankafschrift, een blaadje van de Nederlandse Vereniging voor Hypnose. Ik had een bankrekening voor medici, zij hebben kennelijk daar alle psychologen uit geselecteerd en zo kwam dat blaadje waarschijnlijk bij mij terecht. Er stond in dat de NNVH cursussen hypnose verzorgde. Ik dacht meteen, dat is

interessant. Uiteindelijk heb ik bij de NNVH een vierdaagse cursus gevolgd van Harmen Kloos, een Duitse psychiater die in Nederland woonde. Geweldig hoe hij met zo'n zwaar Duits accent zijn inducties deed, zo van: "Uw armen wurden schwaarder und schwaarder". Dat was fantastisch. Wij zaten met een man of tien rond twee matrassen, daar gingen we één voor een op liggen en dan deed hij zijn klassieke hypnotische inductie. Na twee dagen hadden we dat twaalf keer gezien. Hij vertelde er natuurlijk wel iets bij. Harmen had volgens mij in een concentratiekamp gezeten en had het Duitse, in de zin van het autoritaire en het fascisme, de rug toegekeerd. Hij had wel een autoritaire en klassieke vorm van hypnotherapie maar op een hele lieve manier. Harmen werkte ook met Kathathymes Bilderleben (dagdromen, red.) van H.C. Leuner. Geleide fantasie, behoorlijk directief, dat wel. Hij had een aantal patiënten die hij lange tijd begeleidde, echt jaren, met dat Kathathymes Bilderleben.

Je bent toen begonnen met trance dans.

Ik zocht eigenlijk naar een methode voor groepshypnose. Dat leek me goed voor de psychiatrie, daar heb je veel groepsbehandelingen. Zo kun je meerdere mensen tegelijk behandelen. Toen stuitte ik op een artikel met de titel 'Terpsichore Trance Therapy a New Hypnotherapeutic Method' geschreven door David Akstein. Het bleek een soort trance dans therapie, waarbij mensen zonder woorden in trance worden gebracht. Volgens Akstein traden hier bij alle hypnotische verschijnselen op die wij in het westen kennen. Dat gegeven vond ik uitermate boeiend. Dat ben ik gaan uitproberen. Het is misschien een beetje een raar verhaal, maar een vriendin van mij die in hetzelfde psychiatrische centrum werkte, kreeg meteen tijdens de eerste trancedans sessie een orgasme, zonder aanraking, terwijl zij anorgastisch was. We hadden dus wel het idee van hé, dit doet wel iets. Aan de andere kant had ik het gevoel dat het heel heftig was allemaal, hier moet ik eerst iets meer van weten, ik kan hier niet zomaar verder mee blijven experimenteren. Ik deed dat toen alleen nog met collega's, psychologen en therapeuten en zo, niet met patiënten.

Vervolg Interview | door André Fun

Je beschrijft hoe je bent gaan zoeken, hoe je ontwikkeling als hypnotherapeut is gelopen... is het zo dat je de hypnotherapie op een gegeven moment bent gaan loslaten?

Nee, ik heb de hypnotherapie nooit losgelaten, ik werk nog regelmatig met hypnotherapeutische technieken. Ik werk ermee, al benoem ik het lang niet altijd als hypnotherapie. Ik doe bijvoorbeeld heel veel met wat we noemen: "de Gip, een Geleid Intern Proces". Dat is een soort groepshypnose. Ook werk ik regelmatig hypnotisch met cliënten die dan in jouw stoel zitten. Bedenk wel dat in NLP een behoorlijk aantal technieken zit, waarbij mensen gemakkelijk in trance gaan, zoals het communiceren met gedeelten. Daarnaast heb ik een workshop ontwikkeld die heet: "Wat beweegt mij", waarbij mensen

het maar simpel genoeg maakt dan klopt het niet meer. Nee, het onderbewuste is belangrijk, dat is een officiële vooronderstelling van NLP. Dat probeert het IEP ook uit te dragen want ik vind het een belangrijk onderdeel van NLP.

Wat was de motivatie om het Instituut voor Eclectische Psychologie te beginnen?

Toen ik in de psychiatrie werkte, maakten de psychiaters de dienst uit. Dat doen ze volgens mij nu nog. Zij hadden de medische eindverantwoordelijkheid voor wat er uiteindelijk gebeurde met de patiënt. Zij konden daar op aangesproken worden en ook voor gestraft worden als er iets fout ging. Alles gebeurde altijd bij de gratie van de psychiaters. En de psychiaters die wilden heel vaak niet wat ik wilde. Ik wilde van

Het is onmogelijk dat iemand dat soort controle heeft over zijn gedrag. Ik geloof dat een verandering veel sterker is als die vanuit het onderbewuste komt, dat het dan als vanzelf gaat.

de hele dag op aerobedjes liggen. Nico Knijnenburg en ik geven dan de hele dag hypnotische inducties. Ook geven wij nog regelmatig hypnoseworkshops. Ik geloof absoluut in de macht en de kracht van het onbewuste. Ik denk niet dat je die altijd per se met hypnose aan hoeft te spreken, maar wel dat trance altijd een rol speelt. Ik geloof bijvoorbeeld ook veel minder dan sommige andere mensen in bewuste verandering. Wel kun je bewust een verandering in gang zetten. Maar zodra iemand zegt: "Oké, voortaan als dit gebeurt dan ga ik dat doen"... Ik begrijp dat iemand de intentie heeft om het te doen... maar de uitvoering van zo'n voornemen, zeker in een stressvolle situatie, daar geloof ik meestal niet in. Het is onmogelijk dat iemand dat soort controle heeft over zijn gedrag. Ik geloof dat een verandering veel sterker is als die vanuit het onderbewuste komt, dat het dan als vanzelf gaat.

Je raakt hier ook meteen de kritiek op NLP - wat zo mooi de 'Tsjakka!cultuur' genoemd wordt - dat NLP oppervlakkig is. Dus het is wel mooi dat je het toch weer aan het onderbewuste verbindt.

Het hangt er van af hoe je NLP toepast, hoe je het ziet. Je kunt zeggen dat je alles wat goed is zo kunt vereenvoudigen dat het weer onzin wordt. Dat kan met ieder systeem. Als je

alles, werken met hypnose bijvoorbeeld. Ik gaf hypnotherapietrainingen aan verpleegkundigen. Die werden gestopt, want het mocht niet. Ik was ook bezig met allerlei gedrags- en ontwikkelingstrainingen, maar de psychiaters hadden meer het idee dat het vooral rustig moest zijn voor de patiënten. Er moest niet teveel geroerd en gedaan worden... vooral niet teveel introspectief geklooid worden, want dat bevorderde alleen maar de psychose of wat die patiënten ook hadden. In mijn ogen waren de interventies die ik wilde doen allemaal niet zo dramatisch. Ik ging verschillende afdelingen langs en bood trainingen aan waar patiënten op konden inschrijven. Maar als ze dat dan deden, kregen ze van de psychiater te horen dat ze niet mee mochten doen. Daar had ik op een gegeven moment goed mijn buik van vol. Ik kon niet die dingen doen die ik wilde doen. Mijn goede vriend Jeffrey Wijnberg was een van de eerste psychologen die in de jaren zeventig zelfstandig een praktijk opende. Dat was toen heel erg bijzonder. Psychologen werkten altijd in instellingen. Toen Jeffrey begon werd er gezegd: "Dat lukt niet, want dan moeten mensen zelf hun sessies gaan betalen, dat doen ze nooit". We gingen samen trainingen geven, bijvoorbeeld assertiviteitstrainingen. Ik dacht: 'kijk, hier gaat het prima, waarom ga ik dat ook niet doen, dat lijkt me veel mooier'. Het was eerst bedoeld om gewoon cliënten te

ALLES GEBEURDE ALTIJD BIJ DE GRATIE VAN DE PSYCHIATERS.

Toen ik in de psychiatrie werkte, maakten de psychiaters de dienst uit. Dat doen ze nog. Zij hadden de medische eindverantwoordelijkheid voor wat er uiteindelijk gebeurde met de patiënt. Zij konden daar op aangesproken worden en ook voor gestraft worden als er iets fout ging.

Vervolg Interview | door André Fun

behandelen. Van lieverlee zijn we begonnen met de workshops, eerst NLP en trancedans en dat is langzamerhand uitgebreid. Natuurlijk heeft NLP een enorme vlucht genomen en dat hadden wij ook niet voorzien anders waren we misschien nog wel meer eerstelijns praktijk gebleven. Maar omdat het IEP steeds groter werd, ging het steeds meer aandacht en energie vragen en werd het praktijkgedeelte steeds kleiner.

Je hebt het over Jeffrey Wijnberg, maar je bent het instituut toch met je vrouw begonnen?

Anné Linden en Frank Stass gaven een introductieworkshop NLP en wilden hier een hele NLP-opleiding gaan geven. Ze vroegen of wij dat wilden organiseren en daar hebben Anneke en ik ja op gezegd. We doen dit nog steeds samen.

Ik moest er een beetje om lachen. Je had een succesvolle trainer kunnen nemen, maar ging in een bejaardenhuis kijken wat die tachtigjarigen doen om zo oud te worden. Dat is toch een creatieve keuze?

Lachend.... Ja, ik ben daar ook wel uitbundig om geprezen door John Grinder. Hij zei: "Kijk, jij bent een echte NLP-er, jij laat je nergens door tegenhouden. Als jij denkt dat iemand iets kan, ga je het gewoon modelleren, hoe vreemd dat ook mag zijn". Het modelleren van de Candomblé- en de Umbandapriesters was natuurlijk ook een vreemd project. Maar we hebben wel degelijk dingen gevonden die vitale tachtigers anders doen. Het was interessant om te onderzoeken. De uitkomsten kunnen voor hypnotherapeuten waardevol zijn. Deze resultaten zijn ook in overeenstemming met meer recente we-

Ik geloof dat een verandering veel sterker is als die vanuit het onderbewuste komt, dat het dan als vanzelf gaat.

Jij hebt een aantal tachtigjarigen gemodelleerd. Wat een wonderlijke keuze.

Tja, je hebt gewoon mensen die bijzondere dingen kunnen en NLP zegt: zij kunnen die dingen door de manier waarop zij hun beleving structureren. Wat ze geloven, hoe ze tegen dingen aankijken, hoe ze zichzelf zien, hoe ze zich voelen, wat ze tegen zichzelf zeggen, en hoe ze hun lichaam gebruiken. Dat hele pakket stelt hen in staat die bijzondere dingen te doen. In het bedrijfsleven is het heel normaal om naar een succesvol bedrijf te kijken hoe dat het doet, maar in de psychologie wordt dat veel minder gedaan, vooral omdat mensen vaak niet geloven dat het mogelijk is. Ik ben daar mijn hele werkende leven wel mee bezig geweest, ons hele systeem van provocatieve therapie en provocatief coachen is ontstaan door Frank Farrelly* te modelleren. Dus wat doet hij en hoe kun je het zo structureren dat andere mensen dat ook kunnen? Nou, het is niet altijd even gemakkelijk om dat waar te maken. Maar als je gelooft dat als hij het kan...dat jij het dan ook kunt leren, dan kom je daar wel veel verder mee dan wanneer je gelooft: 'ik ben Farrelly niet dus ik kan dat niet'.

*(Frank Farrelly is de grondlegger van de Provocatieve Therapie en auteur van het handboek 'Provocative Therapy' red.)

tenschappelijke onderzoeken over priming bijvoorbeeld. Ik las laatst een verhaal over een stagiaire in een bejaardentehuis. Hij had het idee om bejaarden onder hypnose suggesties te geven dat ze lang en gezond konden leven en na tien jaar te gaan kijken hoe het met ze ging. Die jongen probeerde dat, maar je moet je voorstellen dat die bejaarde niet braaf ging zitten en in trance raakte. Dus die jongen merkte dat het niet werkte.

Die bejaarden deden gewoon hun ogen weer open en zeiden dan; "U lijkt erg op mijn kleinzoon". Zij gingen steeds gewoon een gesprek aan in plaats van zijn suggesties te volgen. Maar hij wilde het experiment toch doen. Hij wist iets van Ericksoniaanse hypnotherapie en besloot de suggesties er in een gewoon gesprek terloops tussen te plakken. "O, u hebt een kleinzoon, wat doet die dan?" "Nou, die studeert wiskunde". "O, wiskunde, dat is een interessant vak, als je veel met wiskunde bezig bent, betekent dat misschien wel dat je beter weet hoe je gezond kunt leven, hoe je lang kunt leven, hoe je heel oud kunt worden", enfin dat soort dingen, die helemaal niks met elkaar te maken hadden, die bouwde hij er gewoon in. Dat deed hij dan twee keer een uur of zo. Wetenschappelijk-methodologisch deugde er niks van dat onderzoek, maar er kwam wel uit dat die mensen gemiddeld zes jaar langer

leefden. Er is ook een onderzoek geweest waarin gemeten is, hoeveel lol je hebt in je leven, en dat dit een dramatisch effect heeft op hoe oud mensen worden. Dus dat modelleren van die vitale tachtigers daar zat wel wat in. We hebben een aantal patronen gedefinieerd over hoe vitale tachtigers denken.

Wat was het belangrijkste patroon wat je tegenkwam?

Nou, dat is moeilijk te zeggen; we hadden vijf punten die ze deden, zelf denk ik dat 'integratie' het belangrijkste punt is. We werkten met een viertal vitale tachtigers die nog heel actief waren. Ik had de indruk dat ze nooit iets achterlieten. Allerlei kanten van zichzelf namen ze mee. Zij hadden bijvoorbeeld ook veel minder het idee dat mensen die overleden

vroeg: "Kunt u iets heel grappigs vertellen dat u meegemaakt heeft?" Vaak vertelden ze dan iets heel ergs wat achteraf grappig was, niet gewoon een mopje of zo. Een man hier uit de Betuwe vertelde dat ze in de oorlog moesten vluchten omdat er granaten werden afgeschoten vanuit een militaire stelling. Ze konden in de paniek de sleutel niet vinden om de deur op slot te doen. Toen ze terugkwamen lag het hele huis in puin maar de deurmat lag er nog wel, en daaronder vonden ze de sleutel. Daar moesten ze vreselijk om lachen; eerst heb je wel een huis maar geen sleutel en dan heb je wel een sleutel maar geen huis meer om op slot te doen. Dat is humor. Dat staat natuurlijk ook in het kader dat iedereen het overleefd heeft.

Er is ook een onderzoek geweest waarin gemeten is, hoeveel lol je hebt in je leven, en dat dit een dramatisch effect heeft op hoe oud mensen worden. Dus dat modelleren van die vitale tachtigers daar zat wel wat in.

waren ook echt weg waren. In gedachten praatten ze nog met hen, met hun vader of hun moeder, als ze het moeilijk hadden bijvoorbeeld. Een andere belangrijke factor was een positief toekomstperspectief, ze hadden allemaal het idee dat oud zijn juist extra mogelijkheden oplevert. Alle tijd hebben voor hobby's bijvoorbeeld. Terwijl de gemiddelde bejaarde volgens mij juist het idee heeft dat ouderdom alleen maar beperkingen oplevert. Er was een dame bij die heel keurig was opgevoed, heel netjes, altijd geweest. Die dacht; "ik ben zo oud, ik hoef mij niet meer aan al die conventies te houden" en "mensen denken toch, dat is een oud mens, weet die veel". Zij had het zo geïnterpreteerd dat ze nu helemaal zichzelf kon zijn, omdat het toch niks meer uitmaakte. Zo hadden ze allemaal iets waardoor ze een hele positieve kijk op het oud zijn hadden.

Dat doet me denken aan een oude tante van een vriendin van mij, die op haar tachtigste een Steinway-vleugel kocht omdat ze haar hele leven al zo graag piano wilde leren spelen. Haar verzuurde zus riep toen dat ze zuiniger moest zijn.

Ja, mooi hè. Humor is ook een heel belangrijk element. Wat ook boeiend was, is de combinatie van een lach en een traan. Robert Dilts, waarmee ik het onderzoek samen deed,

Je hebt ook gesprekken gehad met oude hypnotherapeuten.

Ja, dat was in de jaren tachtig toen ik me begon te interesseren voor hypnotherapie. Ik ontdekte dat Nederland een hotspot voor de hypnotherapie was in de jaren dertig van de vorige eeuw. Zelfs in Brazilië kenden ze namen als Van Renterghem en Stokvis als een soort internationale hypnose-experts. Mijn eerste leraar, Harmen Kloos, kwam ook uit die periode. Ik dacht: het is wel zonde, die mensen zijn allemaal met pensioen en een aantal is al overleden, daar moet ik toch iets van vastleggen. Toen hebben we een stuk of zes van hen uitgenodigd om een workshop te geven, dat was voor hen meer een soort lezing geven. Ze zijn allemaal naar het IEP gekomen. Daar waren hele interessante verhalen bij. Allemaal hadden ze de kleurcontrastkaart van Stokvis* bij zich, allemaal! Die kaart was voor die generatie onlosmakelijk met hypnose verbonden. Zodra ze het woord hypnose uitspraken, ging automatisch hun hand naar hun binnenzak en dan kwam die kleurcontrastkaart tevoorschijn....Dat gold niet voor Kloos, maar die was dan ook in Duitsland opgeleid. Wat ook opviel was dat er toch voor hen een hele autoritaire achtergrond bij hypnose hoorde, zo van; "ik doe dit met jou". Er was ook angst bij de therapeuten om door de mand te vallen. Het werd natuurlijk niet letterlijk

Vervolg Interview | door André Fun

gezegd, maar het zat meer in die houding van; "ik ben de hypnotherapeut en beweer dat ik bepaalde gaven heb om jou in trance te brengen. Daarmee manipuleer ik jou, ik hoop dat je mij niet door hebt, dat je mooi geneest en dat je niet in de gaten hebt dat ik eigenlijk niets kan". Niemand wilde ook een demonstratie geven, want dat was veel te eng. Dat waren zaken die me opvielen. Eigenlijk is het Ericksoniaanse werken ook voor de therapeut veel beter: dat je niet altijd met die stress zit. Ze hadden ook allerlei regels. In die tijd werd er natuurlijk nog volop gerookt en de hypnotherapeut stak een sigaret op maar bood de cliënt er geen aan, omdat de verhoudingen ongelijk moesten zijn. Die autoriteit was nodig om iemand in trance te brengen.
(* Zie uitleg op pagina.....)

genen groot was. Eén keer vroeg iemand hem bijvoorbeeld of hij alstublieft even zijn hand op iemands buik wilde leggen omdat die anders dood zou gaan. Dat soort dingen vond hij vreselijk, dat vond hij vanuit zijn medische achtergrond onzin en kwakzalverij, maar hij deed het wel. Wat moest hij anders? Heel vreemd eigenlijk, zo'n jongen werd dan beter en eigenlijk schaamde Sampimon zich nog ook... Het interessante was dat het na de oorlog, toen er weer medicijnen en apparatuur beschikbaar waren, niet meer werkte. Het was ook de context. Het was hypnose of verrekken van de pijn, dus men had ook een maximale motivatie. Het was fascinerend om dit van iemand te horen die het echt had meegemaakt. Na de oorlog ontmoette hij een interessante vrouw, de eerste vrouwelijke piloot in Indonesië. Die wilde wel met hem trouwen maar dan

Je kunt zeggen dat je alles wat goed is zo kunt vereenvoudigen dat het weer onzin wordt.

Toen we per telefoon een afspraak maakten vertelde je over een arts die hypnose toepaste in het jappenkamp.

Dat ging over R.L.H. Sampimon*. Hij had medicijnen gestudeerd in Amsterdam en had een paar lessen hypnotherapie gehad van een psychiater. Hij was naar Indonesië gegaan en kwam daar in een Japans concentratiekamp terecht. Dat waren natuurlijk verschrikkelijke omstandigheden. Die mensen zaten midden in het oerwoud. Velen kregen tropische ziekten, maar er was helemaal niets om hen te behandelen, geen verband of pijnstillers, echt helemaal niets. Het kwam ook wel voor dat mensen geopereerd moesten worden. Ik weet niet meer precies wat voor soort operaties, maar ik denk aan blinde darmontstekingen of botbreuken. Daar moet je natuurlijk iets aan doen. Toen herinnerde hij zich dat hij gehoord had van een dokter in India die onder hypnose operaties deed in de 19de eeuw, James Esdaile**. Sampimon bracht mensen in het kamp onder hypnose, zodat zij de operaties min of meer pijnloos konden ondergaan. Het gaf hem de status van een wonderdokter, terwijl hij zelf het gevoel had dat het een soort oplichting was. Gedwongen door de omstandigheden heeft hij er toch fantastische dingen mee gedaan. Sampimon vertelde ook dat het geloof in zijn kunnen bij zijn medegevan-

moest hij ophouden met dat rare hypnosegedoe. Hij beloofde haar om nooit meer met hypnose te werken. Het viel hem wel zwaar, want hij was oogarts geworden en had het gevoel dat hij voor bepaalde dingen hypnose goed zou kunnen gebruiken. Maar hij heeft zich altijd aan zijn belofte gehouden. Er was één uitzondering, het huwelijk van vrienden van zijn vrouw dreigde stuk te lopen, omdat ze elkaar niet meer 'lusten'. Alsof er een soort smaakaversie was ontstaan. Zij vroegen of Sampimon ze kon hypnotiseren, zodat ze elkaar weer zouden 'lusten'. Zijn vrouw zei dat hij het nog een keer mocht doen. Hoe dat afgelopen is weet ik niet. Ik vond dit boeiende verhalen, normaal lees ik dit alleen maar en nu zaten hier mannen dit 'live' te vertellen.

(*Sampimon was later medeoprichter van 'Artsen zonder Grenzen' red.)

(**in 1846 publiceerde de schotse arts James Esdaile Mesmerism in India, een boek waarin hij duizenden operaties beschreef die onder hypnose waren uitgevoerd, red.)

Het ging er wel wat anders aan toe dan nu.

Ja, de hypnose was duidelijk klassiek en autoritair en die autoriteit werd ook gezien als een werkzaam instrument dat je in stand moest houden. Dat paste natuurlijk ook in de tijd. Er komt nog anekdote bij me op over een hypnotherapeut uit

die tijd: Johan Terverne. Hij had een kamer in het ziekenhuis, die hij helemaal blauw had laten schilderen: blauwe stoelen, blauwe bank, ik weet niet eens precies hoe hij daar bij kwam, maar in dat ziekenhuis zong het wel rond, als je in de blauwe kamer was geweest dan kon er iets veranderen.

Jij hebt een aantal boeken geschreven en ook een aantal methodieken ontwikkeld. Kun je iets vertellen over het werken met metaprofielen en de test die je daar voor hebt ontwikkeld?

Dat heeft natuurlijk niet zo veel met hypnose te maken. Een gebied binnen de NLP gaat over metaprogramma's, verschillende denkstijlen. Bijvoorbeeld, ben je erg op details gefocussed of denk je meer in grote lijnen? We hebben een computersysteem

Graves acht waardesystemen of 'drives' onderscheiden. Wij hebben nu een manier ontwikkeld om ook dat te testen. Daar zijn we nu net mee bezig. En ik ben nog altijd druk met mijn elektronische NLP-er, Mindmentor de Robocoach.

Dat is NLP via het internet?

Ja, dan kun je via de website een probleem laten behandelen door een elektronische coach. Het heeft een hoog succespercentage. Dat wil zeggen, er zijn wel veel mensen die het traject niet afmaken. Maar als we de mensen die het traject wel afmaken vragen om een percentage van verbetering aan te geven, dan komen we gemiddeld uit op 47 procent. Daar zou de doorsnee hypnotherapeut toch heel tevreden mee zijn, als na één sessie het probleem voor 47% opgelost is. Het

De laatste tijd ben ik wel vrij veel bezig met filosofie, tenminste voor mijn doen.

ontwikkeld dat dertien van dat soort metaprogramma's test. Dat heet MPAMindSonar. Via internet kunnen mensen inloggen in het computersysteem om die test te maken. Je moet wel gecertificeerd zijn om dat te kunnen gebruiken. Ik geef hier een opleiding voor. Het wordt redelijk veel gebruikt, ook door instellingen als het leger en de politie. Ook in coaching of bijvoorbeeld bij teambuilding, dan kun je kijken hoe de manieren van denken van de teamleden op elkaar inwerken. Binnen de hypnotherapie zou je het programma kunnen gebruiken om te kijken wat iemands profiel is. Van daar uit is te verklaren waarom hij gedragsproblemen heeft. Je vraagt: wat is het probleem en wat is het doel en je kunt dan aan het profiel vaak al zien waarom iemand zijn doel niet kan bereiken. Het mooie is dat de uitslag vrij automatisch leidt tot hoe je iemand kunt coachen of trainen. We zijn nu net klaar met een nieuw gedeelte.

Je gaat het systeem uitbreiden?

We zijn uitgegaan van Spiral Dynamics. Professor Clare Graves, de grondlegger van Spiral Dynamics, heeft een bepaalde indeling van waarden ontwikkeld. Zo kun je bijvoorbeeld een rood waardesysteem hebben, waarbij eer, macht en prestige belangrijk zijn. Of je kunt een groen waardesysteem hebben, dan vind je gezamenlijkheid erg belangrijk. Zo worden er door

probleem met computerprogramma's is, dat ik in tien minuten iets kan bedenken dat twee jaar kost om te programmeren. En dan heb ik het nog niet over hoeveel geld dat kost. Het is wel een enorme 'uphill struggle' om het zover te krijgen. Het programma doet nu één ding vrij goed, maar ja, een therapeut die maar een ding kan, is natuurlijk geen goede therapeut. Hij moet eigenlijk tien dingen goed kunnen, of misschien wel honderd dingen en dan ook nog weten wanneer hij van het één naar het ander over moet schakelen. Daar ben ik de rest van mijn leven nog wel mee bezig.

Wat ik begrijp is dat er nu een hernieuwde discussie is ontstaan binnen NLP over of NLP nou een veranderingstechniek is of een therapievorm.

Het probleem met praten over NLP is dat er eigenlijk al sinds 1980 geen centraal gezag meer is in dit paradigma. Er is niet één persoon of wetenschappelijke onderzoeken die als ijkpunt kunnen fungeren.

In NLP heb je geen leidende autoriteiten meer, omdat Bandler en Grinder zich in 1980 al opgesplitst hebben. Je zou kunnen zeggen dat sinds de jaren tachtig iedereen die wil beweren dat iets NLP is, dat kan doen zonder dat er iemand is die hem tegensprekt. Daarnaast is er weinig wetenschappelijk on-

derzoek naar NLP. NLP-ers zijn geen wetenschappers, dat zijn practici, die geven trainingen en ze coachen. Als je praat over ontwikkelingen in NLP dan is de eerste vraag: "Over wie heb je het?" Het ligt ook heel verschillend in de verschillende landen. Neem Californië, waar Robert Dilts woont en werkt, daar is NLP in beweging, komen er constant dingen bij. Daar wordt al gesproken over 'de derde generatie NLP', deze stroming maakt gebruik van 'het veld'. De intuïtie is een vertrekpunt. In Frankrijk is het helemaal dichtgespijkerd, daar wordt NLP vrij ritualistisch gegeven, zoals dat in 1980 werd gedaan. In grote lijnen kun je zeggen dat NLP min of meer ongemerkt meegaat met zijn tijd. Rapport is een goed voorbeeld daarvan. Toen men daarmee begon was echt het idee dat als je maar in dezelfde houding gaat zitten, praat op dezelfde toon, dezelfde gebaren maakt en ademt in hetzelfde ritme, dan krijg je rapport. We hadden met zijn allen wel eens zoiets van; "Shit, het werkt niet. Ik doe alles hetzelfde en ik heb nog geen rapport met die zak. Ik vond het al een enorme zak en nou maakt hij ook nog eens geen rapport met mij! Terwijl ik toch alles goed doe!" Tegenwoordig hebben we veel meer het idee dat rapport een attitude is: rapport als liefde, je bent oké, je mag er zijn, ik zie je zitten enz. Dit kun je nog versterken door te matchen. Maar als je iemand helemaal niet ziet zitten en je gaat hem matchen, dan is het niet zo dat je rapport krijgt. Zo werkt het niet. Je kunt dus ook niet zeggen hoe dat gezien wordt in NLP, want zo zien wij het, maar voor hetzelfde geld ga je honderd meter verderop naar een heel ander NLP-instituut en daar zien ze het weer heel anders. Daar zijn ze bijvoorbeeld alleen maar met de attitude bezig en weer honderd meter verder zijn ze alleen maar met matching bezig. Wij zien het als een attitude die je kunt versterken. Zo heb je heel veel NLP-onderdelen die in de loop der jaren veranderd, geëvolueerd zijn. Ik zou graag willen dat er meer wetenschappelijk onderzoek kwam, maar dat is niet zo gemakkelijk te organiseren. Het is een grote inspanning, en het is voor de meeste NLP-ers net iets teveel gevraagd om hun instituut te runnen, hun trainingen te geven, hun coaching te doen en daarnaast ook nog een wetenschappelijk onderzoek op te zetten. Het IEP wil in de nabije toekomst graag een aantal wetenschappers, neurologen, linguïsten psychologen, uit gaan nodigen om de ontwikkelingen in hun vakgebied te schetsen en dan te kijken hoe we die ervaringen met het bestaande, of misschien ook wel nieuwe NLP kunnen verbinden. Dat zou in ieder geval een begin zijn.

Tot slot...

Ik heb weinig abstracte ideeën over hoe mensen in elkaar zitten of hoe mensen zouden moeten zijn of waar het heen moet. Ik ben altijd erg praktisch bezig met dingen te maken en te ontwikkelen. Al doende denk ik wel eens over hoe het in elkaar zit. De laatste tijd ben ik wel vrij veel bezig met filosofie, tenminste voor mijn doen. Ik wil graag praktisch zijn, in Metaprogramma termen; ik zit heel erg aan de 'structure use' kant.

Jaap Hollander

....Als je iemand dus met liefdevolle betrokkenheid stimuleert om de verkeerde beelden op te roepen, dan help je hem van de wal in de sloot. Ervaring is ervaring. Of het uit de 'werkelijkheid' of uit het voorstellingsvermogen komt, maakt onze hersenen niet veel uit. Dat ondersteunt het belang van ervaringsgerichte methoden zoals NLP en provocatief coachen. En het onderschrijft het belang van goede psychologische technieken die nieuwe gewenste ervaringen creëren. En dan hebben we in 'Liefde, overtuiging en techniek' ook nog overtuiging staan. Overtuigd zijn van de zin van een doel en de mogelijkheden van een techniek is essentieel. Als je er niet in gelooft, gaat het waarschijnlijk niet lukken. Bovendien bepalen onze overtuigingen wat we inzetten in contacten. Ga maar na, de overtuiging 'Mensen redden het niet alleen' leidt tot een heel ander soort relatie en tot het gebruik van andere technieken, dan bijvoorbeeld 'Er is niets wat ik voor de ander kan oplossen' of 'Mensen hebben hulpbronnen voor gewenste verandering in zich' of 'hij of zij was in een vorig leven mijn moeder.'

Fragment uit *Hulpbronnen, de studiegids van het IEP 2008*,
door Jaap Hollander.